

کاربرد روش Fuzzy AHP در پهنه‌بندی خطر زمین لغزش در محیط GIS مطالعه موردی: حوضه آبخیز امامزاده ابراهیم

مریم حقیقی خمایی^{*1}

Haghighi@acecr.ac.ir

Evaluation of Ecotourism in Boujagh National Park using multi-criteria analysis and GIS

Maryam Haghighi^{*1}

1- Member of Research Board of Environmental Research Institute, Rasht

Abstract

Landslide is a geological phenomenon which cause annual enormous losses of life and property in the country. Since the set of natural and human factors contributed to the damages caused by the landslide, this phenomenon is known as the limiting factor in land development policies. One of the most important solution to reduce the damages caused by landslides, is to avoid these areas. For this it is essential to provide high accuracy maps of landslide hazard zoning by an available and suitable method. Thus in this study GIS (Geographic Information System) was utilized to determine the high risk areas and evaluate the impact of various factors. At first the influenced factors were selected by field and other reserchers studies then the layers were prepared on GIS (by the use of ArcGIS 10.2). These layers are lithology, slope, aspect, land use, road networks, distance to fault, elevation and drainage watershed in Emamzade Ebrahim watershed in west of Guilan province, Iran. In step 1, standardization of the layers was done using Fuzzy logic. Step 2, analyze hierarchi prossess (AHP) was used to pair-wise comparison of these factors and the weight of each factor, which represents the degree of their influence had been calculated and finally landslide hazard zonation map was prepared with different sensitivities. Slope by the weight of 0/308 and lithology 0/231 had highest impact and should be more emphasis and considere on basin development planning managers and policy makers. Also 39% of the basin area has low sensitivity and 2% has very high sensitivity to the risk of the occurrence of landslide hazard.

Keywords: capability assessment, ecotourism, AHP, FuzzyAHP

چکیده

زمین لغزش یکی از پدیده های زمین شناسی است که هر ساله باعث ایجاد خسارتهای جانی و مالی فراوانی در سطح کشور می شود. از آن جا که مجموعه ای از عوامل طبیعی و انسانی به وقوع خسارت های زیاد ناشی از زمین لغزش دامن زده، این پدیده به عنوان عاملی محدود کننده در سیاست های توسعه اراضی محسوب می شود. یکی از راه کارهای مهم برای کاهش خسارت های ناشی از وقوع زمین لغزش ها، دوری جستن از این مناطق است. بدین منظور لازم است تا نقشه پهنه بندی خطر زمین لغزش نسبتاً دقیقی از بین روش های موجود برای این مناطق تهیه گردد. بدین سبب این تحقیق بر آن است تا به منظور تعیین مناطق دارای پتانسیل لغزش بالاتر و بررسی میزان تاثیر عوامل مختلف در محیط GIS، از روش های جدید استفاده گردد. بدین منظور ابتدا پارامترهای موثر با مطالعات صحرایی و بررسی مطالعات صورت گرفته در این زمینه انتخاب گردید و لایه های مربوط به هر کدام در محیط GIS¹ و با استفاده از نرم افزار ArcGIS 10,2 تهیه شد. این لایه ها شامل اطلاعات مربوط به سنگ شناسی، شیب، جهت شیب دامنه، کاربری اراضی، شبکه راهها، فاصله از گسل، ارتفاع منطقه و شبکه آبراهه های حوضه آبخیز امامزاده ابراهیم در استان گیلان می باشد. ابتدا استانداردسازی لایه ها با استفاده از Fuzzy logic صورت گرفت سپس با استفاده از تحلیل سلسله مراتبی² AHP این عوامل به صورت زوجی مقایسه و وزن هر یک از عوامل که مبین میزان تاثیر آن ها است، محاسبه و در نهایت نقشه پهنه بندی خطر زمین لغزش با حساسیت های مختلف تهیه شد. عامل شیب با ضریب 0/308 و سنگ شناسی با ضریب 0/231 در وقوع زمین لغزش بالاترین تاثیر را داشته و باید با تاکید بیشتری جهت برنامه ریزی مدیران و سیاست گذاری های توسعه در حوضه مدنظر قرار گیرند. همچنین 39% از مساحت حوضه دارای حساسیت کم و 2% دارای حساسیت بسیار بالا نسبت به وقوع خطر زمین لغزش می باشد.

واژه های کلیدی: سیستم اطلاعات جغرافیایی، Fuzzy logic، AHP، زمین لغزش، پهنه بندی.

1- عضو هیئت علمی، پژوهشکده محیط زیست جهاددانشگاهی، رشت

1- مقدمه

آهنگ روبه رشد توسعه و عمران شهری و روستایی همراه با نتایج ارزنده در بهبود وضعیت ساکنین کره زمین موجب بروز برخی ناهنجاری‌های طبیعی گردیده است. حرکات دامنه‌ای و به‌طور اخص زمین لغزش‌ها در زمره پرخسارت‌ترین آن‌ها است که همگام با دستکاری بشر در سیستم‌های طبیعی اخیر شتاب فزاینده‌ای یافته است [2]. از آنجا که پیش‌بینی زمان رخداد زمین لغزش‌ها از توان علم و دانش خارج است، لذا با شناسایی مناطق حساس به زمین لغزش و رتبه‌بندی آن می‌توان تا حدود زیادی خسارات ناشی از بروز زمین لغزش را محدود نمود. از این رو شناسایی عوامل موثر بر زمین لغزش و پهنه‌بندی خطر آن جهت مشخص نمودن مناطق مستعد و پرخسار ابزار اساسی بررسی و کمک به برنامه‌ریزان جهت برنامه‌ریزی و اقدامات موردنیاز است [9]. این در حالی است که این شناسایی و طبقه بندی گامی است مهم در ارزیابی خطرات محیطی جهت برنامه‌ریزی در کنترل بلایای طبیعی [13].

از طرفی درصد بروز این پدیده در مناطق شمالی کشور به علت داشتن شرایط خاص اقلیمی، زمین‌شناسی، توپوگرافی و عوامل انسانی چون نظیر کاربری زمین و احداث شبکه راه‌های ارتباطی، نسبت به سایر نقاط کشور بالا بوده و هر ساله خسارات مالی زیادی در قالب تخریب مراکز فعالیت‌های اقتصادی، فرسایش خاک، تخریب راه‌های ارتباطی و ... را متوجه این مناطق می‌سازد.

با وجود مدیریت پذیر بودن این پدیده جهت استفاده بهینه از محیط طبیعی و منابع موجود و ایجاد تاسیسات اقتصادی و زیربنایی می‌توان با شناخت کامل از محیط و اعمال مدیریت صحیح در استفاده از آن، نسبت به تقلیل اثرات مخرب آن در محیط اقدام نمود [3].

تاکنون تحقیقات متعددی در داخل و خارج کشور در زمینه پهنه بندی خطر زمین لغزش انجام گرفته است. سابقه مطالعه و بررسی در این ارتباط در کشورهای توسعه‌یافته به دهه 60 میلادی باز می‌گردد و در ایران عمده فعالیت آن به سال‌های 1370-80 بر می‌گردد. از جمله این مطالعات می‌توان به مطالعات حافظی 1372، حق شناس 1374، مهدوی‌فر 1376، ایزانلو 1377، کرم 1380، محمدخان 1380، احمدی 1382، شادفر 1384 و عبدی‌نژاد 1386 اشاره نمود [4]. در این بین مدل‌هایی چون رگرسیون چند متغیره و تحلیل سلسله مراتبی جهت بررسی اثرات ناشی از بروز زمین لغزش‌ها با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی به‌کار گرفته شده و متغیرهای مختلفی در آن‌ها بصورت فاکتورهای تاثیرگذار در ارزیابی اثرات و برنامه ریزی‌ها داخل شد. روش AHP که در سال 1980 توسط Satty ارائه گردید یک روش ساده و انعطاف‌پذیر جهت درک و تجزیه و

تحلیل مسائل پیچیده می‌باشد که یک قاعده تصمیم‌گیری چند معیاره چندهدفی بوده و در آن پارامترهای کیفی به اندازه پارامترهای کمی در فرایند تصمیم‌گیری مورد لحاظ قرار می‌گیرد [6]. در بررسی‌های انجام گرفته روش سلسله مراتبی به جهت برخورداری از متغیرهای بیشتر و کلاسه‌بندی اصولی و بدون اعمال نظر کارشناسان به‌عنوان مدلی قابل قبول پذیرفته شد [1]. شیرانی 1389 در حوضه رودخانه مابر جهت صحت‌سنجی روش تحلیل سلسله مراتبی و رگرسیون چند متغیره MR¹ با کمک سیستم GIS از لایه‌های شیب، جهت شیب، لیتولوژی، فاصله از آبراهه، جاده‌ها، فاصله از گسل، پوشش گیاهی و خطوط هم بران منطقه استفاده نمود. نتایج این بررسی نشان داد که هر دو روش، دارای دقت تقریباً یکسان در تفکیک پهنه‌های خطر با شاخص زمین لغزش کاملاً مشخصی هستند، اما روش سلسله مراتبی براساس شاخص مجموع کیفیت که شاخص صحت نیز نامیده می‌شود دارای مطلوبیت بیشتری است.

از مزایای روش تحلیل سلسله مراتبی این است که در آن عوامل موثر در وقوع زمین لغزش‌ها در ابتدای کار به طرز منطقی تری وزن‌دهی شده و عوامل مختلف به ترتیب اهمیت شان اولویت‌بندی می‌شوند و از طرفی امتیازدهی کلاس‌های مختلف هر عامل ساده‌تر بوده و می‌توان مراحل کار را چندین بار تکرار کرد تا به نتایج بهتری دست یافت و در نهایت در مدل به‌دست آمده عوامل زیادی در نظر گرفته شده که از این طریق دقت بیشتری در کار پهنه‌بندی وجود خواهد داشت. از طرف دیگر به‌کارگیری منطق فازی، ساده بوده و قادر است مسائل پیچیده‌ای را که با روش‌های معمولی ریاضی حل نمی‌شوند، به سادگی و در زمانی کمتر حل کنند که در اقدام با روش تحلیل سلسله مراتبی و روش‌های GIS باعث می‌شود که اعمال مدل نهایی در واحدهای همگن به طرز ساده‌تری انجام گیرد [10].

با توجه به اهمیت مسایل مرتبط با زمین لغزش و پدیده حرکات توده‌ای در منطقه از قبیل تخریب مناطق مسکونی به ویژه در مناطق روستایی، جاده‌های جنگلی و روستایی و تخریب زمین‌های کشاورزی و تشدید فرسایش خاک، هدف از این مطالعه مشخص نمودن مکان‌های مستعد این پدیده در منطقه تحقیق با به‌کارگیری روش تحلیل سلسله مراتبی با استانداردسازی فازی و ابزار GIS برای پیش‌بینی خطرات بالقوه لغزش و پهنه بندی آن به درجات مختلف جهت ایجاد بنیانی برای سایر برنامه ریزی‌ها و نحوه استفاده از زمین می‌باشد.

2- مواد و روش‌ها

2-1- منطقه مورد مطالعه

1- Multivariate Regression

های فرعی متعدد از ارتفاعات البرز مرکزی شروع شده و از کوههای اسبه کوه و امامزاده ابراهیم می‌گذرد. رودخانه اصلی این حوضه رودخانه امامزاده ابراهیم می‌باشد که به همراه رودخانه کوکام، ویسرود و بالا لاسک از انشعابات رودخانه اصلی و بزرگ امامزاده ابراهیم می‌باشد. آبدی‌های موجود در منطقه شامل امامزاده ابراهیم، بابارکاب و طالقان بوده که در قسمت شمالی و کم ارتفاع حوضه تجمع دارند.

2-2- روش تحقیق

در انجام این تحقیق از نقشه‌های توپوگرافی 1:25000 سازمان نقشه برداری کشور، نقشه 1:100000 سازمان زمین شناسی، اطلاعات اقلیمی ایستگاه‌های موجود در منطقه، نرم افزار ArcGIS 10.2 جهت تولید لایه‌های اطلاعاتی، تجزیه و تحلیل‌ها و استانداردسازی با الگوریتم‌های Fuzzy استفاده شده است.

با توجه به متعدد بودن معیارها در مطالعه خطر زمین لغزش جهت پهنه‌بندی، ابتدا لایه‌های مربوط به فاکتورهای تاثیرگذار با استفاده از الگوریتم‌های Fuzzy استاندارد شده سپس به هر کدام از آنها براساس نقش و اهمیت شان با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی AHP که بر پایه مقایسه زوجی عوامل، استوار است [8] وزنی اختصاص می‌یابد، در نهایت ضرایبی بدست می‌آید که براساس آنها مدل نهایی تهیه می‌شود. بکارگیری این مدل با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی دارای مراحل زیر می‌باشد:

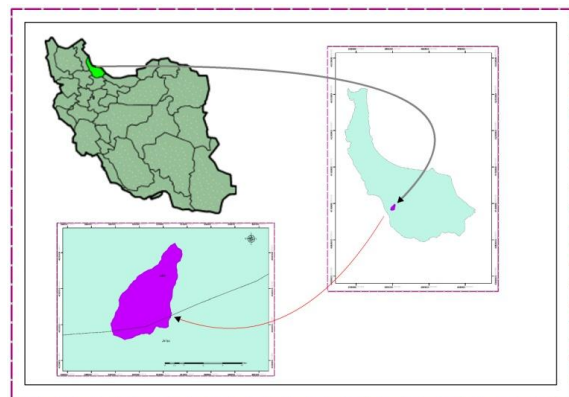
2-2-1- بررسی عوامل موثر در وقوع زمین لغزش ها در

حوضه و ایجاد لایه‌های موردنیاز در نرم‌افزار ArcGIS 10.2 بررسی عوامل با استفاده از پرسشنامه و نظر کارشناسی و مرفومتری زمین لغزش‌های موجود به کمک GPS و عملیات زمینی صورت گرفت. بدین ترتیب با در نظر گرفتن پارامترهای مختلف مربوط به هر کلاس و نحوه پراکنش زمین لغزش‌های هر کلاس و با توجه به کارهای صحرائی و نتایج کار محققان [5,1] ساختار سنگ شناسی، نوع کاربری اراضی، طبقات ارتفاعی، شیب منطقه، جهت شیب و عناصر خطی چون شبکه راهها، شبکه آبراهه‌ها، فاصله از گسل‌ها و میزان بارندگی [11] به عنوان فاکتورهای تاثیرگذار انتخاب گردید. در ادامه کار لایه‌های مربوط به هر یک از عوامل به صورت Raster در نرم‌افزار ArcGIS 10.2 ذخیره گردید. در لایه‌های خطی این عمل با استفاده از دستورهای Distance و Dencity انجام شد.

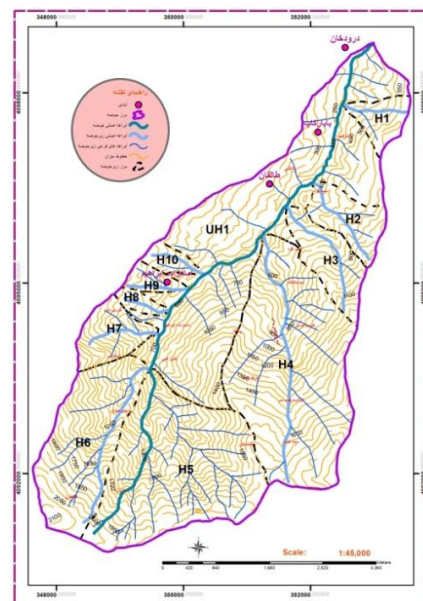
2-2-2- تهیه نقشه‌ی فاکتور و طبقه‌بندی مجدد آنها و استانداردسازی با الگوریتم فازی

حوضه آبخیز امامزاده ابراهیم در قسمت جنوبی استان گیلان و ارتفاعات البرز مرکزی واقع شده و بخشی از حوضه آبخیز پسیخان را شامل می‌شود (شکل 1). همان‌طوری که موقعیت حوضه آبخیز در نقشه پایه (شکل 2) نشان داده شده، این حوضه از زیرحوضه‌های شرقی، غربی و جنوبی حوضه آبخیز پسیخان می‌باشد. این حوضه از سمت شمال به رودخانه اصلی امامزاده ابراهیم، شرقاً به ارتفاعات حوضه آبخیز رشته‌رود (سیاهرود و آبراه‌های از حوضه آبخیز امامزاده ابراهیم)، از جنوب به خط الرأس‌های حوضه آبخیز سیامزگی و رشته رود و غرباً به حوضه آبخیز سیامزگی و آبراه‌های از حوضه آبخیز امامزاده ابراهیم محدود می‌گردد.

این حوضه عمدتاً اراضی کم ارتفاع تا مرتفع در قسمت‌های شرقی و غربی رودخانه امامزاده ابراهیم را شامل شده. بلندترین نقطه ارتفاعی حوضه 2149 متر است که در ارتفاعات قسمت جنوب غربی حوضه و در منطقه کلاچول واقع است. شبکه جریان آبهای حوضه مشتمل بر 10 سرشاخه اصلی بوده که همراه شاخه

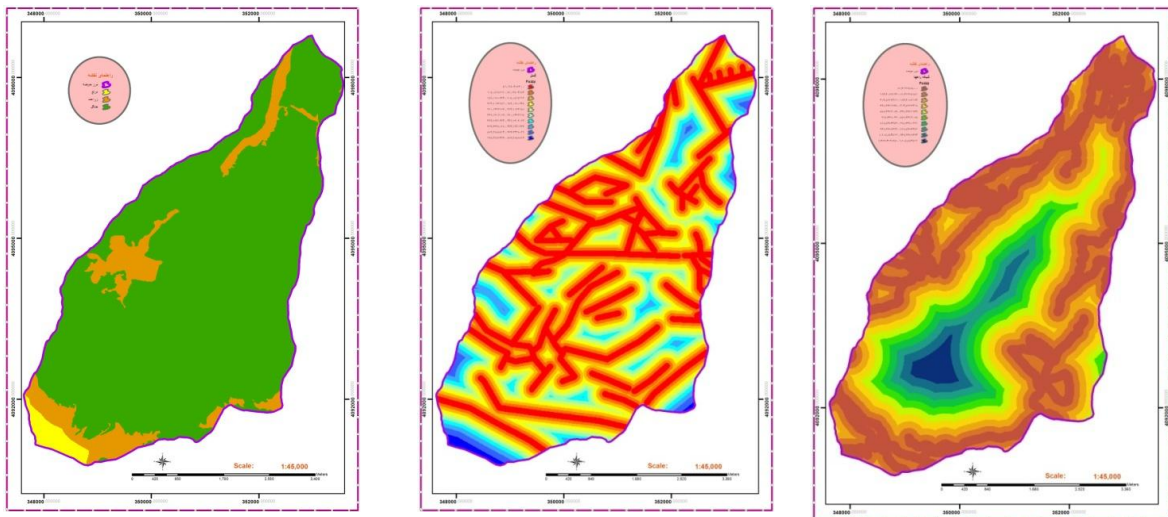
شکل 1: موقعیت جغرافیایی حوضه آبخیز امامزاده ابراهیم

شکل 2: نقشه پایه محدوده مورد مطالعه

استفاده از عملگرهای فازی عملیات تلفیقی مورد نظر انجام می‌شود. پنج عملگر فازی به نام اشتراک فازی، اجتماع فازی، ضرب فازی، جمع فازی و فازی گاما برای تلفیق مجموعه فاکتورها مورد استفاده قرار می‌گیرند که در نهایت با اعمال عملگرهای فازی واحدهای مکانی نقشه خروجی حاوی درجه عضویت خواهند بود (شکل 3، 4 و 5). بنابراین در قسمت Fuzzier یا مبدل فازی، متغیرهای با مقادیر حقیقی به یک مجموعه فازی تبدیل شده از طریق الگوریتم رابط فازی و قوانین پایه نتایج به قسمت غیرفازی سازی یا Defuzzier منتقل شده که یک مجموعه فازی را به یک متغیر با مقدار حقیقی تبدیل می‌کند. به بیان دیگر اطلاعات ورودی اغلب مقادیری پیچیده‌اند و این اعداد به مجموعه‌های فازی تبدیل می‌گردند [14].

بر اساس نظریه فازی مجموعه‌ها، یک مجموعه فازی زیر مجموعه ای است که مقدار عضویت عناصر آن در مجموعه اصلی با توجه به یک تابع عضویت حد واسط بین صفر و یک باشد. در عملیات تلفیق فاکتورها، کلاس‌ها و واحدهای مکانی منفرد موجود در هر یک از فاکتورها به عنوان عناصر زیر مجموعه هستند و معیار عضویت آنها در مجموعه مطلوب میزان مناسب یا نامناسب بودن آنهاست که با درجه عضویت بین 0 تا 1 مشخص می‌شود. هر کلاس یا واحد اطلاعاتی موجود در فاکتور دارای یک درجه عضویت بین 0 تا 1 می‌باشد که در هر فاکتور اهمیت و ارزش یک واحد مکانی نسبت به دیگر واحدها و یک فاکتور منفرد نسبت به دیگر فاکتورها را نشان می‌دهد. بدین ترتیب پس از تعیین درجه عضویت هر کلاس و واحد مکانی در نقشه‌های ذکر شده، با

شکل 3. نقشه استاندارد فازی شبکه راهها شکل 4. نقشه استاندارد فازی فاصله از گسل شکل 5. نقشه استاندارد فازی کاربری اراضی

هر گزینه مشخص می‌گردد که آن را وزن مطلق می‌نامیم. کلیه مقایسه‌ها به صورت زوجی انجام می‌گیرد و تصمیم گیرندگان از قضاوت‌های شفاهی استفاده خواهند کرد. وزن لایه‌ها از 1 تا 9 متغیر بوده یعنی برای عامل بسیار ضعیف عدد 1 و عامل بسیار موثر وزن 9 تعلق می‌گیرد (جدول 1) [12]. جدول 2 ماتریس وزندهی عوامل 9 گانه مذکور را نشان می‌دهد.

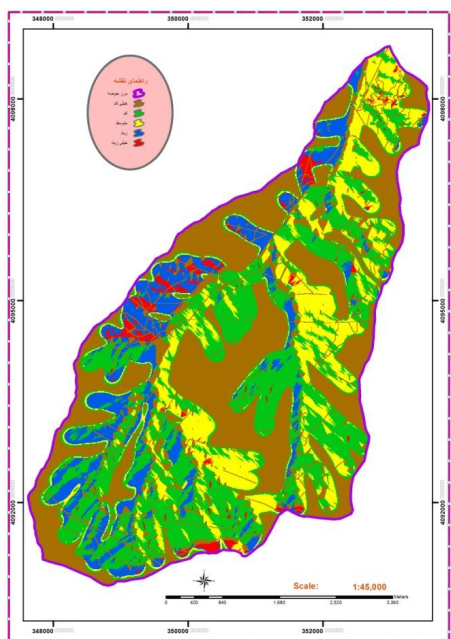
3-2-2- تعیین وزن نقشه‌های فاکتور مؤثر در مکانیابی
پس از مرحله استانداردسازی لایه‌ها، اولویت‌بندی جهت مشخص نمودن درجه اهمیت هر عامل بصورت پرسشنامه‌ای و مقایسه تک تک هر کدام از عوامل با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی یا AHP به دست می‌آید. در فرآیند تحلیل سلسله مراتبی عناصر هر سطح نسبت به عناصر مربوط به خود در سطح بالاتر به صورت زوجی مقایسه شده وزن آن‌ها محاسبه می‌گردد. این وزنها را وزن نسبی می‌نامند، سپس با تلفیق وزن‌های نسبی، وزن نهایی

جدول 1: مقادیر ترجیحات برای مقایسه زوجی

مقدار عددی	ترجیحات
9	کاملاً مرجح یا مطلوب ترین
7	ترجیح یا مطلوب خیلی قوی
5	ترجیح یا مطلوب قوی
3	کمی مرجح یا کمی مطلوب تر
1	ترجیح با مطلوبیت کمتر یا کمی مهمتر
2, 4, 6, 8	ترجیحات بین فواصل فوق

جدول 2: ماتریس وزن دهی به معیارها

	شیب	سنگ شناسی	کاربری اراضی	ارتفاع	فاصله از گسل	شبکه آبراهه	جهت شیب	بارش	فاصله از شبکه راه ها
شیب	1	2	3	3	5	6	7	8	9
سنگ شناسی	1/2	1	3	3	4	5	5	6	7
کاربری اراضی	1/3	1/3	1	2	3	3	5	5	6
ارتفاع	1/3	1/3	1/2	1	2	2	3	4	5
فاصله از گسل	1/5	1/4	1/3	1/2	1	2	2	3	4
شبکه آبراهه	1/6	1/5	1/3	1/2	1/2	1	2	3	3
جهت شیب	1/7	1/5	1/5	1/3	1/2	1/2	1	2	2
بارش	1/8	1/6	1/5	1/4	1/3	1/3	1/2	1	2
فاصله از شبکه راه ها	1/9	1/7	1/6	1/5	1/4	1/3	1/2	1/2	1

شکل 6. نقشه پهنه بندی خطر زمین لغزش براساس مدل Fuzzy AHP در حوضه آبخیز امامزاده ابراهیم

2-2-4- تلفیق نقشه های فاکتور و تعیین زون های خطر

با توجه به نتایج حاصل از قطع دادن نقشه های مربوط به هر یک از عوامل مؤثر در رخداد زمین لغزش در منطقه تحقیق و محاسبه ارزش یا وزن هر یک از پهنه های دارای مقدار مشخص زمین لغزش و یا فاقد زمین لغزش، در جدول 3 امتیازهای مشخص شده برای هر یک از طبقات یا کلاس های 9 گانه عوامل تأثیرگذار بر رخداد زمین لغزش در منطقه تحقیق ارائه و در محیط ArcGIS 10.2 بر روی لایه های اطلاعاتی اعمال شده است. سپس با استفاده از Fuzzy Overlay نقشه پهنه بندی خطر در منطقه به دست آمد (شکل 6)

جدول 3: ضریب وزن هر فاکتور

وزن	شرح
0/308	شیب
0/234	سنگ شناسی
0/145	کاربری اراضی
0/100	ارتفاع
0/069	فاصله از گسل
0/054	شبکه آبراهه
0/037	جهت شیب
0/028	بارش
0/021	فاصله از شبکه راه ها

جدول 4: درصد و مساحت طبقات نقشه پهنه بندی خطر زمین لغزش

لغزش به درصد	مساحت لغزش	طبقه پهنه بندی
39	967/95	خیلی کم
31	768/83	کم
16	406/98	متوسط
12	286/79	زیاد
2	49/38	خیلی زیاد
100	2479/93	جمع

3- بحث و نتیجه گیری

با توجه به مقایسه زوجی نقشه زمین لغزش با نقشه های شیب، سنگ شناسی، جهت شیب دامنه، کاربری اراضی، جاده، فاصله از گسل، ارتفاع منطقه، شبکه راهها و شبکه آبراهه و اولویت به دست آمده از مقادیر حاصل از روش AHP در جدول شماره 3، ضرایب حاصل از ستون میانگین نشان دهنده برتری عامل شیب منطقه با ضریب 0/308 و سنگ شناسی با ضریب 0/234 در وقوع زمین لغزش در منطقه می باشد. رابطه زمین لغزش با عوامل مؤثر بر آن در حوضه آبخیز امامزاده ابراهیم به صورت زیر بیان شد که در آن Y میزان خطر رخداد زمین لغزش و X_i ها عوامل مؤثر در وقوع آن می باشد:

$$Y = a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + \dots + a_9x_9$$

با جایگذاری ضرایب وزن محاسبه شده از جدول 3، مدل نهایی به صورت زیر بدست می آید:

4- منابع

- 1- احمدی، ح و همکاران، پهنه بندی خطر حرکت های توده ای با استفاده از دو روش رگرسیون چند متغیره (MR) و تحلیل سلسله مراتبی (AHP) در حوضه آبخیز گرمی چای، مجله منابع طبیعی ایران، شماره 4، 1382، صص 335-323،
- 2- امامی، س، ن و غیومیان، ج، 1382، پژوهشی بر ساز و کار زمین لغزشها بر روی واریزه های دامنه ای: مطالعه موردی لغزش افسرآباد استان چهارمحال بختیاری، مجموعه مقالات سومین کنفرانس زمین شناسی مهندسی و محیط زیست ایران، دانشگاه بوعلی سینا همدان، صص 126-113
- 3- امیر احمدی، الف و همکاران، پهنه بندی خطر زمین لغزش با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP) مطالعه موردی حوضه آبخیز چلاو آمل، فصلنامه علمی - پژوهشی انجمن جغرافیای ایران، دوره جدید، سال هشتم، شماره 27، زمستان 1389، صص 203-181.
- 4- ایلاتلو، م و همکاران، پهنه بندی خطر حرکات توده ای با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP) مطالعه موردی حوضه آبخیز سد کرج، فصلنامه جغرافیای طبیعی، سال دوم، شماره 5، پاییز 1388، صص 219-207.
- 5- جوکار سرهنگی، ع و همکاران، پهنه بندی خطر زمین لغزش در حوضه صفارود با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی، مجله جغرافیای توسعه ی ناحیه ای، شماره نهم، پاییز و زمستان 1386، صص 92-79.
- 6- عبدالخانی، ع و جمالی، ع، 1388، کاربرد GIS و فرایند سلسله مراتبی در پهنه بندی خطر زمین لغزش و مقایسه ارجحیت عوامل موثر در ایجاد لغزش مطالعه موردی: حوضه آبخیز منشاد یزد، همایش ژئوماتیک 88.
- 7- قدسی پور، س.ح. 1379، فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، انتشارات دانشگاه امیرکبیر.
- 8- نصیری، ش، 1383، نگرشی بر زمین لغزش های ایران (بررسی موردی ناپایداری شیب ها در جاده هراز)، پایگاه ملی داده های علوم زمین کشور، ص1
- 9-Anbalagan, R. (1992). Landslide hazard development and zonation mapping in mountainous terrain. *J. Engineering Geology*, vol(32), pp: 269-277.
- 10- Jian, W., Xiang-guo, P. GIS-based landslide hazards zonation model and its application. The 6th International Conference on Mining Science & Technology, *Procedia Earth and Planetary Science* 1 (2009) 1198-1204.
- 11- Sah, M.P, Mazari, R. K. (1996). Anthropogenically accelerated mass movement, Kulu Valley, Himachal Pradesh, India, *Geomorphology* 26.

$$Y = 0/308 x_1 + 0/234x_2 + 0/145x_3 + 0/100x_4 + 0/069x_5 + 0/054x_6 + 0/037x_7 + 0/028x_8 + 0/021x_9$$

سپس نسب استاندارد شده وزن هر معیار و نسبت پایداری آن محاسبه شد. نسبت پایداری ماتریس معیار های موثر از فرمول نرخ سازگاری که مکانیزی می است برای مشخص کردن سازگاری مقایسات [7]، بدست می آید.

$$CR = CI/RI$$

CI^1 شاخص پایداری است که مشخص کننده انحراف معیار از پایداری است.

RI^2 شاخص تصادفی است که از جدول استاندارد استخراج می شود.

CR^1 نسبت پایداری، نشاندهنده این است که تا چه اندازه می توان به اولویت های حاصل شده از روش فوق اعتماد کرد [5]. این نرخ اگر بالای 0/1 باشد باید در قضاوت بین عوامل تجدید نظر کرد. نرخ سازگاری محاسبه شده در این مطالعه 0/083 به دست آمد که نشاندهنده صحت مرحله ارزشگذاری عوامل 9 می باشد.

$$CR = 0/025$$

شرایط طبیعی حوضه امامزاده ابراهیم مانند تکتونیک، شرایط ناهمواری ها، ژئومورفولوژی و زمین شناسی بستر مناسبی را برای وقوع زمین لغزش بوجود آورده که برداشت حدود 24 مورد از آنها با دستگاه GPS در سطح حوضه خود نشانگر این موضوع است. همان طور که در جدول 4 ملاحظه می گردد بیش از 30% از اراضی حوضه درای حساسیت متوسط تا بالا نسبت به بروز خطر زمین لغزش می باشد. از طرف دیگر از مزایای روش تحلیل سلسله مراتبی این است در پهنه بندی خطر بروز پدیده زمین لغزش، مقایسه جفتی بین عوامل وزن داده شده است که میزان تأثیر گذاری هر یک از عوامل را با اطمینان بیشتری محاسبه می نماید. افزون بر این از آنجا که در این روش می توان عوامل زیادتری را در رخدادهای ژئومورفولوژی، زمین شناسی و امثالهم دخالت داد، این روش روشی جامع تر و کامل تر در مقایسه با سایر روش های متداول به ویژه در رابطه با پهنه بندی خطر زمین لغزش می باشد که در کنار بکارگیری از روش فازی جهت استانداردسازی لایه فاکتورهای موثر نتیجه مطمئن تری را سبب می گردد. علاوه بر این با توجه به نتایج بدست آمده به ویژه در رابطه با کاربری اراضی و وقوع اکثر زمین لغزشها در مناطق غیر جنگلی و یا به طور عمده در اراضی زراعی واقع در دامنه های پرشیب یا واحدهای سنگی نفوذ ناپذیر نزدیک به سطح زمین درحاشیه آبراهه ها و کنار جاده ها توصیه می شود از تغییر کاربری این اراضی از اراضی جنگلی به مرتع و به ویژه کشاورزی جهت جلوگیری از رخدادهای زمین لغزش اکیداً خودداری شود.

۱. Consistency Index

۲. Consistency Ratio

۳. Random Index

- 14- Ye, Jun. (2010). Fuzzy decision-making method based on the weighted correlation coefficient under intuitionistic fuzzy environment, *European Journal of Operational Research*, vol(205), pp: 202–204.
- 12- Vernes, David J. (1984). *Landslide hazard zoning; a review of principles and practice*. Printed in France.
- 13- Sakar, S. Kanungo, D.P, and S.Mehrotar. (1995). *Landslide Zonation: A case study in Garwal Himalaya, India*. *Mountain Research and Development*, pp:301-309.